

SAR

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ

ΕΚΔΟΣΗ "ΚΥΚΛΟΥ,"

ΑΘΗΝΑ — 1938

SAR

ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑ

ΕΚΔΟΣΗ "ΚΥΚΛΟΥ,"

ΑΘΗΝΑ — 1938

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΕ ΜΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ, Ἀθήνα, 1937

Copyright by G. Sarandaris, Athens, 1938.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

“Όπως έγραψα και άλλοι «ονομάζω ήδονή, την άκέραια ζωή του ανθρώπου». Έννοούσα κ' έννοώ, τόν άνθρωπο - άτομο. Με άφετηρία μιá τέτοια έννοια τής ήδονής, έννοώ « ήδονισμό » την προσήλωση στην ήδονή, την ένά-τένιση τής ήδονής σάν μόνη πιθανή πηγή αλήθειας· έννοώ επίσης, τή γνώση τής ήδονής, γιατί φυσικά καμμιá πίστη, έστω και ύποτυπώδη, δέ στρέφεται πρós τήν ήδονή, πρós τόν άνθρωπο - άτομο, πού διαρκεί τέτοιος. Για τó φιλόσοφο οί συνέπειες του ήδονισμού έξυπακούονται· αν και στην προσήκουσα εύκαιρία μήτε θα χάσει τήν προσοχή, μήτε θα δειλιάσει νά τís αναφέρει.

Ειπώθηκε συχνά, πώς γενικός χαρακτήρας του περασμένου αιώνα, είναι ó ατομισμός, ó υπερτροφικός ατομισμός. Άλλά τούτη είναι μιá διαπίστωση έξωτερική, μιá περιγραφή ενός ανθρώπου και μιáς κοινωνίας πού δέ συνεπάγεται καμμιá εύθύνη άγνάντια στην αλήθεια μήτε στον κρινόμενο μήτε στον κριτή. Τί σημαίνει ατομισμός, υπερτροφικός ατομισμός σχετικά με μιá αλήθεια πού όφείλουμε νά κατακτήσουμε; Τίποτε ή σχεδόν τίποτε· πάντως δέ δηλώνει μήτε μιá πίστη μήτε μιάν άμαρτία του ανθρώπου, δέν αναφέρεται σάν όριστική λέξη και όριστικό νόημα σ' εκείνο τόν άνθρωπο πού σήμερα, και πάντοτε, δημιουργεί τόν πραγματικό πολιτισμό.

Ό όρος « ατομισμός », κατά τή γνώ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1 — Για ὅποιον προχωρεῖ ὑποστασιακὰ πρὸς ἐκεῖ ἀπὸ τὸ ἄτομο, γιὰ ὅποιον δηλαδὴ ἐγκαταλείπει μὲ ὅλο- τὸ εἶναι του καὶ μὲ ὅλη τὴ διάθεσή του στὴν ἀντοχή του πρὸς βίον, τὸ ἄτομο καὶ τὰ σύνορά του, τὴ γοητεία του καὶ τὴν ἐπιμονή του σὲ αὐταπάτη αὐτάρκειας, ξανοίγεται ἡ συγκεκριμένη, καὶ ὄχι ὑπονοούμενη (βλέπε τὸ δεύτερο κεφ. τῆς μελέτης μου Συμβολὴ σὲ μιὰ φιλοσοφία τῆς ὑπαρξης, ὅπου μιλῶ γιὰ τὴν πίστη ποὺ ὑπονοεῖται), πίστη στὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶναι καὶ πίστη σὲ ὅλα τὰ ἄτομα, πίστη πὼς ὁ ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ νὰ χαθεῖ. Τότε, ὁ θάνατος; Γιὰ ὅποιον πιστεύει στὸν ἄνθρωπο ὁ θάνα- τος γίνεται ὁ θάνατος τοῦ ατόμου, ὁ ἀναπότρεπτος μάλιστα θάνατος τοῦ ατόμου, ἀναπότρεπτος γιὰ νὰ εἶναι ὄχι μόνο συγκεκριμένη ἀλλὰ καὶ ἀληθινὴ ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου.

Δὲν ἔχουμε μὴτε

τε παράσταση μήτε ἔννοια, δὲν ἀνέχεται δηλαδή νὰ βασιστεῖ πάνω στὴ γνωσιολογικὴ νοοτροπία, ἀπλῶς γιατί τούτῃ ἐπιβεβαιώνει τὴν πρώτη ἀνικανότητα πρὸς πλείρια πίστη, καὶ κατὰ συνέπεια τὴ δυσπιστία τοῦ ἀφελοῦς ἀτόμου.

2 — Ἡ ἱστορία εἶναι ἡ ἱστορία ἑνὸς ἀτόμου, ποὺ δέ ζεῖ πιά μὲ σ' ἄλλα ἄτομα, καὶ πάει νὰ γίνει ἄνθρωπος· ἑνὸς ἀτόμου ποὺ ἀκριβῶς γιατί δέ ζεῖ πιά μὲ σ' ἄλλα ἄτομα, καθαρότερη παρουσιάζει σὲ μᾶς τοὺς ἐπίγειους — ἄτομα ποὺ δὲν εἴμαστε ποτὲ ἓνα καὶ μόνο ἄτομο, — ποὺ διψᾶμε πάντοτε γιὰ παραδείγματα, τὴν πορεία του (ποὺ καὶ δική μας) πρὸς τὸν ἄνθρωπο· καθαρότερη, ὅχι ὅμως πιὸ εὐκόλη· γιατί μιά, πάντοτε ἴδια στὴν ὑπερβατικὴ τῆς ἐκδήλωση, εἶναι ἡ πορεία τοῦ ἀτόμου πρὸς τὸν ἄνθρωπο.

υφίστανται ὁ χρόνος καὶ ὁ χώρος. Χρειάζεται γιὰ νὰ φιλοσοφήσουμε, νὰ πείσουμε τὴν ὄρασή μας νὰ μὴ βλέπει πολλὰ ἄτομα ἀλλὰ ἓνα ἄτομο, καὶ νὰ μὴν ὀραματιζόμεστε πολλοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ ἓναν ἄνθρωπο. Ἀλλοιῶς ἡ πορεία τῆς πραγματικότητος χάνεται μπροστά μας, καὶ μονάχα λέγοντας ψέματα ὑποστηρίζουμε πῶς καταλαβαίνουμε. Ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ὑπαρξεως πάντοτε προσωρινὰ υφίστανται τὰ ἄτομα.

6 — Τὸ ἄτομο δὲν κινεῖται ἀναγκαῖα μέσα στὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἀπόλυτου· τὸ ἄτομο, σὰν ἄτομο, σὰν ἀπλὴ αὐτογνωσία, δὲ μπορεῖ νὰ προστατέψει τὴν ἐνότητά του. Τούτῃ εἶναι προσωρινὴ ἂν δὲν μεταβληθεῖ σ' ἐνότητα ὑπαρξεως· ἔτσι ἀπαράλλαχτα ὅπως ὅταν λέμε ὅτι τὸ ἄτομο θὰ πεθάνει, ἂν δὲ γίνεи ἄνθρωπος. Τὸ ἄτομο εἶναι ἐκτεθειμένο στὴν τύχη, ποὺ δὲν εἶναι ἡ ἀνυπαρξία ἀλλὰ ὅ,τι περιβάλλει τ

θέλετε) τὸ ἄτομο ἔχει μιὰ ἀναγκαίᾳ σχέση με ἄλλο ἄτομο, ἀλλὰ τοῦτο γιατί στήν μοναξιά δὲ μπορεῖ ν' ἀποκτήσει ἀκεραιότητα, τοῦ χρειάζεται ἀκόμα καὶ γιὰ νὰ συλλάβει τὴν ἀδιαίρετη ὑπόστασή του γιὰ νὰ κερδίσει τὴν ἐνότητά του ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ διπλανὸ τοῦλάχιστο σὰ στοιχειώδης πίστη στήν ὑπόσταση τῶν ἄλλων ἀτόμων. Ἀπὸ τὴν ἄποψη τούτῃ ὁ ἔρωτας δειχνεται (καὶ εἶναι μέσα στήν οἰκονομία τοῦ βίου) ἡ ἀφετηρία τῆς κοινωνίας, ποὺ εἴταν ἴσαμε σήμερα καὶ θὰ παραμείνει τίποτε περισσότερο ἀπὸ κοινωνία ἀτόμων. Λέω « ὁ ἔρωτας » καὶ ὄχι « ἡ ἀγάπη » γιατί ξεκινᾶω πιά ἀπὸ τὴ φυσιολογία, ἀπὸ τὴν πρώτη ἀρχικὴ μοῖρα τοῦ ἀτόμου.

11 — Ἡ σχέση ἀτόμου πρὸς ἄτομο εἶναι σχέση βίου καὶ δὲ βγαίνει ἀπὸ τὸν κύκλο τῆς ἡδονῆς, ἐφ'

ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος δὲ ζητᾷ νὰ διακριθεῖ ἀπὸ τὸ ζῶο, δὲ ζητᾷ νὰ ἀναιρέσει μιὰ παρόμοια ἀμφιβολία ! Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἄτομο, ὅταν γιὰ ἄτομο ἐννοοῦμε τὸ ὄν ποῦ ἔζησε τὴν πεῖρα τοῦ ἔρωτα καὶ τοῦ θανάτου. Ἡ γνώση διακρίνει μιὰ φύση ἀπὸ τὴν ἄλλη φύση, διαιρεῖ τὸ σύμπαν σὲ δύο φύσεις, δὲ μπορεῖ περισσότερο.

Ἡ προῖστορία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἄτομο (καὶ ἡ φύση, ἀλλὰ ἐδῶ ἡ φύση δὲν ἐνδιαφέρει τὸ φιλόσοφο)· ἡ προῖστορία τοῦ ἀτόμου εἶναι ἡ φύση.

23 — Ἡ ἐλευθερία ποῦ τὸ ἄτομο ἀντλεῖ ἀπὸ τὴ φύση, εἶναι αὐταπάτη ἐλευθερίας, γιὰτὶ ἡ φύση δὲν εἶναι τὸ ἀπόλυτο. Ἄν τοῦ ἀτόμου ἡ παρελθοῦσα κατάστασις, ἡ φύση, εἴταν τὸ ἀπόλυτο, δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ ἐξηγήσουμε πῶς τὸ ἴδιο ἄτομο εἶναι μιὰ παρούσα τελει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000076808

A11061

100